

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXXVI. — Izdan in razposlan dne 19. julija 1884.

115.

Postava od 21. junija 1884,

ki določa za rudarstvo, če se smejo mladostni delavci in ženske baviti z delom pri istem, po tem, koliko ur sme trajati vsakdanje delo, in da naj bode v nedeljo počitek.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

§. 1.

Pri rudarstvu se otroci izpod 14 let ne smejo rabiti za delavce.

Izimno smejo se otroci med dovršenim 12. in 14. letom svoje dobe, ako njihovi roditelji (starši) poprosijo, s posebnim dovoljenjem rudarskih oblastev jemati za lahka dela na videlu (na vrhu zemlje), vendar takó, da to ne krati njihove dolžnosti, v šolo hoditi.

Žene in dekleta katere dobe koli smejo se rabiti samo v delo na videlu, a otročnice stoprv šest tednov po porodu in samo če zdravnik potrdi, da so sposobne za delo, uže štiri tedne po porodu.

§. 2.

Moški, ki še niso prestopili 16., in ženske, ki še niso prestopile 18. leta svoje dobe, smejo pri rudarstvu baviti se samo s takim delom, katero ne škoduje njihovemu telesnemu razvitku.

§. 3.

Delovna boba (izmena, šihta) ne sme 12 ur in vsakdanji čas pravega (resničnega) dela v tej dobi ne sme 10 ur presežati. Začetek delovne dobe računi se po času vhoda v jamo, a konec iste po času dovršenega izhoda.

Izimke od tega sme minister poljedelstva visokoležečim rudnikom alpskih (planinskih) dežel dovoliti s to mero, da se število šestdesetih ur pravega dela na teden ne sme prestopiti.

Rudarsko glavarstvo ima oblast, v slučajih izrednih dogodkov ali časne nujne potrebe dopustiti do nekega števila in neke dolgosti delovne dobe čez to mero.

§. 4.

Ob nedeljah naj pri rudarstvu dela počivajo. Izimljejo se samo ona dela, katera se po svoji naravi ne smejo pretrgovati, ali katera je moči samo tedaj opravljati, kadar delovršba počiva, n. pr. odvajanje vode iz jame, dovajanje zdrave sape ali vetrenje, delovršba v plavežih, žgalnicah in koaksnicah, straženje v jami in dela v peskovito-vodnati (močvirnati) gori, dalje dela, s katerimi se rudniki na zemlji ali pod zemljo trebijo in čistijo ali pa v dobrem stanu vzdržavajo, po tem delovršba v solovarnicah z dotičnimi deli, naposled s privolbo rudarstvenega oblastva tudi neodložno nakladanje.

Nedeljski počitek naj se zadnji čas začenja v nedeljo ob šestih zajutra in sicer istodobno za vsečiharno moštvo ter trajaj polnih 24 ur od svojega početka dalje.

§. 5.

V slučajih silne nevarnosti za življenje, zdravje in lastnino ne uporabljajo se določila §§^{ov} 3 in 4.

§. 6.

Rudarstvenim oblastvom je gledati na to, da se ti propisi izpolnjujejo. Kdor prekrši kako določilo te postave, zapade globi do 200 goldinarjev.

§. 7.

Rudarstveno oblastvo sme v prvih petih letih, ko ta postava obvelja, dopuščati, da se žene in dekleta za dela v jami rabijo v takih slučajih, kjer je takšna raba doslej bila navadna.

§. 8.

Ta postava pride v moč tri mesece po tem, ko bo de v Državnem zakoniku razglašena.

Zvršiti jo naroča se ministroma za poljedelstvo in notranje reči.

V Monakovem, dne 21. junija 1884.

Franc Jožef s. r.

Taaffe s. r.

Falkenhayn s. r.

116.

Postava od 30. junija 1884, o pospeševanju zemljedelstva v okrogu vodogradja.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

I. Financijalna določila.

§. 1.

V pospešbo podjetij, katerih namen je, hraniti zemljiščno lastnino pokončevanja po vodi ali poviševati rodovitnost zemljišč s tem, da se na suho denejo ali voda na-nja spušča, in katerih zvršitev je v javno korist (interes), sme vlada po meri te postave dovoljevati iz izboljševalnega (melijoracijskega) zaloga (§. 2) financijalne podporščine.

Kjer bi takšno, v javno korist služeče podjetje zarad svoje znamenitejše zamašnosti ali dragosti potrebovalo podpore bodi drugačne, nego jo določa ta postava, bodi tako znatne, da bi se izboljševalni zalog z njo drugim podjetjem na kvaro presilil, pridržuje se zakonodavstvu urediti državno podporo za to podjetje.

§. 2.

V napravo izboljševalnega zaloga, o katerem se govori v §. 1, odkazati je najpred v desetih letih od 1885 do 1894 v vsakem po 500.000 gld. iz državnih sredstev. Ta vsota postavi se vsako leto v državni proračun (ministerstvo za poljedelstvo). Obresti za zajmove iz tega zaloga dajane in pa delna odplačila gredó va-nj nazaj. Iznosi, ki bi se v katerem upravnem letu ne potrošili, ostajajo zalogu ter jih je do potrebe plodonosno naložiti.

Izboljševalni zalog upravlja poljedelstva minister v porazumu s finančnim ministrom. Ta ministra razpolagata z iznosi, ko dojde čas potrošbe, po meri letne predločbe, ki jo je državni zbor (v državnem proračunu) odobril. O stanji zaloga in o upravljanji z istim treba je državnemu zboru vsako leto računski završek v odobrenje predložiti.

§. 3.

Prispevki ali zajmi iz izboljševalnega zaloga smejo se dodeljevati samo takim izboljševalnim podjetjem, katera ustrezajo zahtevom, postavljenim v §§. 4 in 5. Pod tem uvetom treba je ozirati se na podjetja v posameznih deželah takó, da se bode ta predel zemljedelstva kolikor je moči enakomerno pospeševal.

§. 4.

Podjetje mora biti s posebno deželno postavo ali

1. proglašeno za podjetje, katero je izvesti iz deželnih sredstev, in sicer takó, da bodo ob enem prispevki mejašev, dolžni po §. 26 državne postave od

30. maja 1869 (Drž. zak. št. 93) — naj se to prispevanje opravlja neposredstveno ali posredstveno po okrajih, občinah ali vodnih zadrugah — omejeni na trideset odstotkov proračunjene potrebščine največ; ali

2. za podjetje, katero naj neki določeni okraji, neke občine ali vodne zadruge izvedó, a dežela iz svojih sredstev podpira, pri čemer naj ta podpora obstoji:

- a) kadar gre za to, da se zemljišča ohranijo pustošenja od vodá izvirajočega (brežnih podmolov, zasipa z gramozom ali brebirjem, povodnjî), v nepovratnem prispevku (prinosu) od tridesetih odstotkov proračunjene potrebščine najmanj; ali
- b) če gre za povzdigo rodovitnosti zemljišč po osušanji ali namakanji, v nepovratnem prispevku od dvajsetih odstotkov najmanj ali v zajmu od tridesetih odstotkov proračunjene potrebščine najmanj, kateri bode nosil obresti po štiri od sto največ ter se v primernih odplačilih povrne.

§. 5.

Dalje mora:

1. biti z vlado dogovorjeno, kako naj se podjetje izvede in koliko iznašajo proračunjeni troški;

2. mora dodeliti se vladi primeren vpliv na hod podjetja;

3. mora biti bodoča vzdržba naprav, ki se naredé, dovoljno zagotovljena z ustreznimi določili deželne postave, katera izvod teh naprav uravnjuje; naposled mora

4. v slučajih, v §. 4 pod št. 2 omenjenih biti podjetju zagotovljen prispevek od dežele pod vzdržbo onih posebnih dolžnosti, katere bi dežela kot posestnica nepremičnin ali naprav na vodi imela po postavah o pravici na vodo danih.

§. 6.

Podporščine, katere sme vlada za takšna izboljševalna podjetja iz izboljševalnega zaloga zagotovljati, pod pridržkom poustavnega odobrenja dotične letne predločbe tega zaloga, obstojé:

1. v slučajih, omenjenih pod št. 1 §^a 4, v nepovratnem prispevku od trideset odstotkov proračunjene potrebščine največ; a če se takšno podjetje samo in edino ali pa nekoliko tiče naredeb v nekvarljivo odvajanje kake gorske vode, tedaj se sme prinos v to podjetje, odnosno v ta del istega do na 50 odstotkov dotičnega proračuna povišati;

2. v slučajih, omenjenih pod št. 2 §^a 4, v nepovratnem prispevku ali v zajmu povratnem v primernih odplačilih in nesočem obresti po štiri od sto največ do sto odstotkov vsote od dežele dovoljene največ.

§. 7.

Poleg podporščine podjetju v §. 6 povedane in pod pridržkom ondukaj omenjenim sme se izimno v razmerih posebnega ozira vrednih deželi iz izboljševalnega zaloga z delnimi odplačili, katera se za vsak slučaj posebej ustanové, zagotoviti zajem do petdeset odstotkov one vsote, katero dežela samo v slučaji povedanem v §. 4, št. 1 po proračunu zadeva, oziroma katero dežela v slučajih v §. 4, št. 2 omenjenih podjetju nakloni kot nepovraten prispevek ali zajem.

§. 8.

V kolikor je država kot posestnica kake nepremičnine ali naprave na vodi po postavah o pravici do vode danih dolžna kaj prispevati, te dolžnosti podpora po §. 6 dodeljena ne odjemlje niti izmanjšuje.

§. 9.

Zemljišča, katero se pridobi z uredbo ter po postavah o pravici na vodo danih pripada tem, kateri nosijo troške podjetja, odnosno kosa te zemljiščne površine, ki je primeren prispevku izboljševalnega zaloga, sme se vlada po vsem ali po nekoliko odreči v prid kakemu zalogu, kateri se določi za vzdrževanje stavbin.

V slučajih, o katerih se govori v §. 4, št. 2, sme ta odreka samo tedaj mesto imeti, kadar se v deželni postavi, ki podjetje uravnjuje, izreče enakšna odreka od dežele.

§. 10.

Ako kaka vodna zadruga zajem vzprejme z izdatbo delnih zadolžnic (obligacij) ter kaki elementarni dogodki v združenem okrogu plačovitost zadruge časno kratijo, sme ji vlada iz izboljševalnega zaloga za tega delj, da zadruga izpolni svoje dolžnosti iz rečenega zajma, odšteti neki primeren iznos proti temu, da bode nosil obresti po štiri od sto največ in da se vrne najdalje v petih enakih letninah.

§. 11.

Podjetja, za katera se delé pedporščine iz izboljševalnega zaloga, uživajo štempeljsko in pristojbinsko prostost za vloge, uradna djanja, pogodbe in druge listine v dobavo potrebnih novcev, ki se primerjajo o njihovem izvajanji, za listine v razpreglednost ali potrjevanje prispevkov, ki jih vplačujejo zadrugarji, in pa plačil, ki jih je opravila zadruga, dalje za uradna djanja v izterjevanje prispevkov od zadrugarjev in pa za pravne poslove in listine v oziru na odkupovanje zemljišč, kjer bi bilo potrebno.

Kadar se novei v ta podjetja potrebni dobavljajo z izdatbo delnih zadolžnic, sme vlada za obresti teh zajmov dopustiti oprostitev od dohodarine, kakor tudi od davka, kateri bi se s prihodnjimi postavami na nje mesto vvesti utegnil, in od štempeljskega davka kuponom.

Kadar dežele, okraji, občine ali vodne zadruge podjamejo kako poboljšico (melioracijo) ne prejevši pripomoči iz izboljševalnega zaloga, sme jim vlada zgori omenjeno prostost od štemplja, pristojbin ali davkov dodeliti.

§. 12.

Določila te postave se ne dotikajo podpore manjših poboljšic iz kredita, kateri je v državnem proračunu dovoljen ministerstvu poljedelstva pod naslovom podporščin (subvencij).

II. Vodnopravna določila.

§. 13.

Čim je z uporabo §^a 26 državne postave od 30. maja 1869 (Drž. zak. št. 93) po upravnem poti — pod pridržkom pravice, obrniti se na rednega sodnika za pomoč, — v čisto djano, da je posestnik kake nepremičnine ali naprave na vodi dolžan za podjetje prispevati v neki določeni meri ali pa v taki začasni meri, katera se po deloviti ali popolni dovršbi dela končno ustanovi, smejo se od omenjenega posestnika, — ako je treba po političnem poti prinude, — poterjevati nekolikšni deleži prispevka na račun one oprave, v katero bode o svojem času pravokrežno primoran.

Pri tem ne dela nikakega razločka, če uže najpred začeta ali stoprv poznejša, v okvirji ustanovljenega projekta ležeča dela omenjenemu posestniku — kakor ima prej napomnjeni §. 26 na misli — kako korist donajajo ali kako kvaro odvrčajo.

§. 14.

Ako bi se katero zemljišče celo ne dalo navodniti ali izsušiti drugače, nego s tem, da se kaka v drugo svrho po pravici rabljena javna voda celoma ali deloma tej svrhi odtegne, ali če bi se brez tega dalo samo z nerazmernim troškom doseči, ter se najde, da rečenemu podjetju po njegovem obsegu in po vseh drugih razmerih pristojí brez dvojbe večja gospodarstvena pomenljivost, nego oni drugačni porabi, kateri bi se imela voda odtegniti, sme se to odvzetje vode, kolikor je v primerno zvršitev navodnjenja ali osušenja potrebno, po upravnem poti ukreniti držeč se naslednjih določil.

1. Delovito odvzetje vode sme se takó na korist več zemljiščnih posestnikov kakor tudi v prid enega posameznega tedaj ukazati, kadar se istodobno naprave za porabo vode o trošku podjetnikov navodnjenja ali osušenja premené takó, da ostane poprejšnji užitek neprikrajšan ter za povišek delovršbenih ali vzdržbenih troškov, ki bi utegnil biti združen s to spremeno, primerna odškodba dá.

2. Delovito odtegnenje vode brez premene pod št. 1 omenjene ali odvzetje cele vode nasproti sme imeti mesto samo v prid kake vodne zadruge proti temu, da oni, kateri imajo pravico do vode, zameno (odškodbo) dobé.

V oziru na ustanavljanje zamene in na postopek sploh veljajo za te slučaje enakšna določila, kakor za razsvojitve, o katerih se govori v §. 15 državne postave od 30. maja 1869 (Drž. zak. št. 93).

§. 15.

Za zajmove z izdatbo delnih zadolžnic potrebujejo vodne zadruge posebnega dovoljenja od vlade, katera jim sme pri tem naložiti dolžnost, da si osnujejo in vzdržavajo primeren pričuvni zalog (reservni fond), iz katerega bi se precej zalagali kaki zastanki v združnih prispevkih.

§. 16.

Kadar vodna zadruga vzprejme zajem izdávši delne zadolžnice ali če do bode zajem iz izboljševalnega zaloga ali od dežele ali pa pri javnem kreditnem

zavodu, kateri ima po svojih pravilih (statutih) pravico take zajme podeljevati, to naj se za dotično vodno zadruho poleg občnih vodnopравnih propisov, odnosno z delovito spremeno istih, uporabljajo posebna določila naslednjih §§^{ov} 17 do 19.

§. 17.

Prispevke, ki pripadajo na zemljišča vodne zadruge, naj davkovni uradi o rokih dospelosti — ne potrebuje v to prošnje ali privolitve združnega starejšinstva — tako kakor cesarske davke izterjavajo in v iznosu plačila dolžnega iz zajma, katero prvo po tem dospè (doteče), odpravljajo na izplačevalnico za tist zajem določeno, in za tega delj dolžno je zadruge starejšinstvo za časa davkovnemu uradu podati potrebne izkaze.

Vladi je dana oblast, pobirati od zadruge povračilo za troške, kar bi jih vsled tega več bilo.

§. 18.

Ako bi kateri zadrugar s prispevkom svojim dalj nego leto dni na dolg ostal, naj davkovni urad precej požene, da se terjatev, ki jo ima zadruha za zastali dolg, na mudljivčeve nepremičnine knjižno vpiše.

§. 19.

Ako bi zadruha za izpolnitev obveznosti, katere ima iz zajma, s tem vred, kar mora storiti za pričuvni zalog (§. 15), za časa ne poskrbela po onem poti, kakor ji pišejo pravila, tedaj sme upravno oblastvo prispevke potrebne v izpolnjenje rečenih obveznosti — po določilih za dotično zadruho veljajočih — porazdeliti na zemljiščno posestvo, ki je privzeto v združno zvezo.

Končno določilo.

§. 20.

Zvršitev te postave naroča se Mojim ministrom za poljedelstvo, finance, notranje reči, pravosodje in trgovino.

Na Dunaji, dne 30. junija 1884.

Franc Jožef s. r.

Taaffe s. r.

Falkenhayn s. r.

Dunajewski s. r.

Pražák s. r.

Pino s. r.

117.

Postava od 30. junija 1884,
gledé naredeb v neškodljivo odvajanje gorskih vodá.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó :

§. 1.

Okrog, ki naj ga obsezajo naredbe za kar je koli mogoče neškodljivo odvajanje (odpeljevanje) neke gorske vode, imenuje se „vodogradna okolina“ (perimeter, vodogradni okrog) ter imej v sebi — poleg korita samega ali struge — one parcele v vodozbirni kotlini, katerih tla so taka, da potrebujejo neko poskrbo v oziru na nabiranje ali odtekanje vode; po le-tem je rečeni okrog za vsak slučaj posebej tanje ustanoviti v postopku, ki ga piše ta postava.

Pri zaukazovanji in izvajanji omenjenih naredeb uporabljajo se propisi postav o pravicah na vodo, odnosno gozdne postave v toliko, v kolikor ta postava sama drugače ne določa.

§. 2.

Znotraj vodogradne okoline smejo se zaukazati vse one stavbe ali gradbe in druge naredbe, katerih je po vladajočih kod razmerih potreba v to, da se kar je koli mogoče nekvarljivi odvod gorske vode zagotovi; take naprave so soseбно: v koritu obijanje bregov s krajniki, vkladanje pragov (ležnje) po dnu, jezovi in zapori, po drugih delih vodogradne okoline zatrdba tal z osuševalnimi napravami, z devanjem pod prepoved, zarastanjem, plotom ali s pogozdovanjem in pa prepoved ali zapoved nekega določenega načina, kako se sme ali ne sme neki gozd, pašnik in drugo zemljišče uživati, ali pa pridelek z njega spravljati.

§. 3.

Gradivo, potrebno v naprave v §. 2 imenovane, kar ga biva na zemljiščih spadajočih k vodogradni okolini ali na sosednih zemljiščih, morajo lastniki v ta namen prepuščati.

Zemljiščni lastniki morajo dovoljevati porabo zemljiških parcel, katere se potrebujejo za dovažanje, odkladanje in pripravljaje gradiva in pa v napravo prostorij, kamer se nameščajo stavbinsko voditeljstvo in delavci.

Za kako kvaro ali škodo, ki bi utegnila biti združena s prepuščanjem gradiva, odnosno s poslednjič omenjenim dovoljevanjem, imajo zemljiški posestniki pravico do primerne zamene (odškodbe).

§. 4.

K vodogradni okolini spadajoče zemljiške parcele je tedaj podjetniku v prid razsvojiti, kadar biva utrjena dvojba o tem, da bi se — ako ostanejo v dozdanjem posedu — popolnem in za časa djale v stan, kakoršnega je potreba za namembo podjetja, in da bi se stalno v njem ohranile.

Pravice tretjih oseb do užitkov, katere se držé zemljišč kake vodogradne okoline, treba je po vsem ali po nekoliko razsvojiti, kadar se vidi, da oni stan, v ka-

koršnem se ima obremenjeno zemljišče vzdrževati, celó ne dopušča, da bi rečene pravice ostale, ali da bi to dopuščal samo pod posebnimi opreznostmi, katerih nadzor bi bil težaven.

§. 5.

Za razsvojitev (razlastitev) po §. 4 treba je dajati primerno zameno ter je pri tem ozirati se ne samo na vrednost razsvojenega zemljišča ali razsvojene pravice, temuč tudi na to, za koliko se je more biti zmanjšala vrednost ostalemu delu zemljiškega posestva, odnosno nepremičnini, katera je poprej imela pravico do užitkov.

A kadar gre za to, da se upravičencu ustavi na zemljiščih katere vodogradne okoline zvrševanje takih pravic do užitkov, na mesto katerih mu udeležene občine ali dotični zemljiški posestniki prostovoljno pripuščajo istovrstne in enako vredne pravice do užitkov na drugih zemljiščih, tedaj sme tak upravičenec za to premembo samo v toliko vprašati po zameni, v kolikor bi vsled iste vendar le kako škodo imel.

§. 6.

Ako se zemljišče k vodogradni okolini spadajoče ne razsvojuje, mora posestnik istega trpeti, da se izvedejo naredbe ukrenene v to, da se to zemljišče dene v stan, kakeršen je svrhi primeren (n. pr. da se omisli osuševalni jarek ali kaka druga osuševalna naprava, da se skuša gozd ali travna ruša zarediti itd.) ter je dalje dolžnost tačasnega posestnika, popolnem ustrezati ukazilom, ki se izdado v oziru na prihodnjo porabo zemljišča in na spravljjanje pridelkov z istega.

Kadar je s temi naredbami ali ukazili združena ta posledica, da se čisti donos zemljišča za stalno zmanjša v primeri s tem, ki ga je dajalo po svoji dozdANJI porabi, ali da upravičenec izgublja kak za njegovo kmetovanje bistven užitek, dati je za to primerno zameno.

Pri gozdnem svetu treba je sosebno — kadar gre za vprašanje, je li zemljiškemu posestniku dati zameno za utesnitev njegove lastninske pravice, ker mu se ustavlja pašna pravica ali kak drug užitek ali način užitka, — ozirati se na to okolnost, če in v koliko bi nadaljšnje zvrševanje prepovedanega užitka ali užitkovnega načina bilo združno z določili gozdarske postave sploh in po imenu z onimi določili, katera se tičejo vzdržbe gozda samega.

§. 7.

Ustanavljuje zameno v §. 3, 5 in 6 omenjeno ní ozirati se na one razmere, gledé katerih je očitno, da jih je kdo ostvaril s to namero, da bi vsled njih mogel zahtevati večjo zameno, kakor tudi sosebno ne na kako takšno uporabo zemljišča, za katero se s pogledom na vse vladajoče ondukaj razmere najde, da ní stvari sami primerna.

§. 8.

Ako se podjetje izvede in pri tem o trošku samega podjetja pogozdi (§. 6) kako nerazsvojeno zemljišče, katero bi posestnik dolžan bil pogozditi na podlogi gozdarske postave, treba je na podjetnikov zahtev od zamene, katera temu zemljiškemu posestniku po poprejšnjih določilih morebiti pristojí, odbiti one troške, ki bi mu jih bilo pogozdovanje napravilo.

§. 9.

Takih, z uporabo le-te postave zvrševanih del v kar je koli moči neškodljivo odvajanje gorskih vodá smejo se kot podjetniki bodi posamič bodi vkupno poprijemati državna uprava, udeležene dežele, okraji, občine in drugi dotičniki.

Podjetnik naj predloži nasvetovane meje vodogradni okolini in glavni (občji) projekt za dela, ki se imajo izvesti; tanja določila o uredbi in o predlaganji glavnega projekta naj se ukazoma izdadó.

§. 10.

Na podlogi glavnega projekta razloča minister za poljedelstvo v porazumu z drugimi ministri, kateri bi utegnili biti udeleženi, o javni koristnosti namerjanega podjetja sploh in pa seobno o tem, če je predloženi glavni projekt dober za nadaljšnjo razpravo.

§. 11.

Kadar je minister poljedelstva izrekel, da je glavni projekt bodi v svoji prvotni ali sporazumno s podjetnikom predružačeni obliki priležen v nadaljšnjo razpravo, naj ga podjetnik najpred dopolni s potanko ovedbo mej vodogradne okoline in vseh posamičnih naredeb, ki jih je ondukaj ukreniti, in pa z ustrezno popolnim ležnim črtežem ter položi pred pristojno politično okrajno oblastvo s posebno naznambo onih zemljiških parcel, gledé katerih se namerjajo kake poskrbe v zmyslu §^{ov} 4 ali 6, in onih upravičencev, katerih pravice na vodo bi bile zadete z namerjanimi naredbami.

§. 12.

Politično okrajno oblastvo, naj poskrbí, da bode v zmyslu §^a 11 dopoljnjeni projekt v največ udeleženi občini 30 dní najmanj vsakemu na vpogled razgrnen. Ondukaj in tako tudi v drugih občinah, ako bi bila katera v tem prizadeta, treba je tudi začetek in konec tega roka, kakor je kje navada, oklicati s tem pristavkom, da je občinskim zastopstvom in posameznim kakor si koli bodi udeleženim osobam na voljo, v tem roku kake vgovore proti celemu projektu ali proti posameznim delom istega pri političnem okrajnem oblastvu vpodati.

V petero dneh tega roka najmanj, — in te je treba takisto razglasiti, — bivaj en zastopnik podjetništva v občini, da bi dajal ustna pojasnila ondukaj razgrnjenega projekta, ako bi kdo želel.

Dalje treba je v razglasu povedati, kateri dan in kje se po izteku omenjenega roka tridesetih dní začne komisijska razprava o razgrnjenem projektu.

Vsebinsko oklica je vsem onim, katerih pravice do lasti, do užitkov ali na vodo bi kaka v projektu obsežena naredba zadevala, kolikor so političnemu okrajnemu oblastvu znani, dalje — kadar bi se projekt dotikal kake železnice — tudi c. kr. glavnemu nadzorstvu železnic posamič priznaniti.

§. 13.

Na komisijski razpravi si je pred vsem drugim prizadevati za to, da se popolnem v čisto dene vpliv, ki bi ga namerjano podjetje previdoma imelo na občne

in udeležene zasebne (privatne) interese, da se z ozirom na vgovore vzdignene v javnem interesu projekt ustrezno predrugači ali dopolni, in da se dotičniki gledé vgovorov sproženih v zasebnem interesu z lepa zedinijo. Vgovore zoper projekt v celoti ali zoper neke dele istega, če dotičniki pri njih ostanejo, treba je do dobrega v pretres vzeti in ako bi bilo kake ovedbe potreba, opraviti jo je precej ter privzeti veščake (zvedence).

Ob enem naj se razpravljajo vprašanja o kaki zameni, katera bi bila z namerjenim podjetjem v zvezi in če se ne doseže dogovor med podjetnikom in temi, katerim pristoji zamena, treba je poizvedeti vse razmere, ki imajo kaj veljave za razloko teh vprašanj. Pri tem se je sosebno poganjati tudi za to, da se tem, katerim bi se po projektu izvrševanje pravic do užitkov na zemljiščih vodogradne okoline moralo ustaviti, pritegnejo istovrstne in istovredne pravice na drugih zemljiščih (§. 5).

Komisijsko razpravljanje sè strankami bodi ustno ter je po potrebi uradoma privzemati veščake. O celej razpravi naj se stori zapisnik, kateri obsežaj vse bitne strani razprave, sosebno dogovore, kar se jih je doseglo, druge podatke ustnega pretresa z naznambo razlogov prinesenih za projekt in proti njemu in pa razmere poizvedene v oziru na vprašanja o kaki zameni.

§. 14.

Politično oblastvo naj razpravni zapisnik z vsemi dotičnimi pomagali položi sè svojim mnenjem vred pred politično deželno oblastvo, katero o projektu sploh in o posamičnih delih istega, odnosno o razlastitvah, ki jih bode izvršiti v izvod projekta, ali o drugih naredbah, kakor tudi o združenih s tem vprašanjih gledé zamene — postavljajoč rokove dospelosti posamičnim iznosom zamene — razločuje ter te razloke po okrajnem oblastvu dotičnikom vročiti daje. Zoper te razloke deželnega oblastva moči se je vzklicati na ministra za poljedelstvo, kateri stvar razločuje in sicer — kolikor gre za projekt, odnosno za razlastitve, ki jih je v izvršbo istega potreba, in za druge naredbes — s končno veljavo, a v oziru na dotična vprašanja o zameni s pridržkom pravde, kakor govori §. 15.

Kolikor se predmet kakega vzklica dotiče področja drugih ministrov, razloča minister poljedelstva sporazumno z udeleženi ministri.

§. 15.

Vsakemu, kdor se ne zadovoljuje z razloko poljedelskega ministra o kakem vprašanji gledé zamene, prosto je, v tridesetih dnevih, počenši od vročenja razloke, sodno ovedbo in ustanovitev zamene zahtevati pri onem okrajnem sodišči, v katerega okraji leži predmet naredbe, ki ze na-nj opira iskovina zahteve.

Zamena naj se po sodnem poti oveduje in ustanavlja zmislju primerno uporabljaje to, kar piše postava od 18. februvarja 1878 (Drž. zak. št. 30), o razsvetljevanji zarad naprave železnic in zarad poslovrsbe na istih; a kar se v §. 24 pomnjene tu postave ukazuje o postavljanji in razglaševanji posebnega imenika veščakov, tega vendar v rečeh le-te postave ne bodi.

§. 16.

V oziru na ustanovitev zamene po dogovoru, na polaganje iste sodišču v roke in pa na skrb za pravice tretjih oseb, iz zamene poplačilo dobiti vsled stvarnih pravic, katere jim pristojé, treba je zmislju primerno uporabljati določila postavé od 18. februvarja 1878 (Drž. zak. št. 30).

Tudi na zvrševanje razlastitev, ki jih je opraviti po pričujoči postavi, uporabljaja se zmislju primerno, kar pišejo §§. 35 do 38 napomnjene postavé.

§. 17.

Ako se podjetje začne zvrševati ter se pokaže potreba novih naredeb, ki v projektu niso na misel vzete, to naj politično okrajno oblastvo ima o njih razprávo z udeleženci ter se uporabljajo dalje določila §^a 14.

A kolikor gre za kak zahtev od zemljiščnih posestnikov v zmislju §^a 3, katerega projekt nima v mislih, razloča politično okrajno oblastvo precej na prvi in deželno oblastvo na drugi in poslednji upravno-oblastvenej stopinji, pod pridržkom pravde po §^a 15 gledé vprašanj o kaki zameni, katera bi bila združena s takimi rečmi.

§. 18.

Troške, z izvedenjem podjetja združene — z zamenami in upravnimi troški vred — nosi podjetnik. Njega zadevajo tudi troški za nadaljšnjo vzdržbo dela, ako ní dolžnost vzdrževanja kako drugače uravnana.

Ta postava se ne dotikuje določil v postavah o pravici do vode, kolikor bi nalagala drugim dolžnost prispevanja za zvršbo in vzdržbo dela.

§. 19.

Kadar podjetja ne izvaja državna uprava sama, naj politično deželno oblastvo po pripravnih organih, ki jih za vsak slučaj posebej določi, dá vršiti potrebni nadzor, da se podjetje izvede tako, kakor ustreza propisom te postavé in odobrenemu projektu.

Nadaljšnje nadziranje o vzdrževanju stanú, kakoršen je v odvajanje kake gorske vode ostvarjen, izročaja se gozdnemu tehniku, kateri je za dotični okoliš politični upravi pridodan ali kateremu politično deželno oblastvo to nalogo dá. Posebni nadzor o vzdrževanju nekih določenih predmetov odkazati je, ako je potreba, kakemu državnemu stavbinskemu tehniku. Ti tehniki imajo oblast, zahtevati potrebno podporo sè strani občinskih županov in političnega oblastva.

§. 20.

Ako se v korist dobre in namenu primerne vzdržbe dela pozneje pokaže, da je treba še kakih nadaljšnjih poskrb, uporabljajo se tudi gledé takih poskrb propisi za napravo dela samega dani; dotični postopek naj se opravi po meri

§ 17, kadar so poskrbe, kar jih je še več potreba, razmerno malega obsežka ter deželni poglavar meni, da ni potreba dotičnega projekta po §. 12 razgrinjati.

§. 21.

V rečéh te postave treba je vzklice (pritožbe) zoper razloke političnega okrajnega ali deželnega oblastva vpolagati pri političnem okrajnem oblastvu v 14 dnevih, računeč od vročenja razloke.

§. 22.

Kake poškodbe naprav na strugah ali v drugih delih vodogradne okoline, in pa prestopke ukazál, ukrenenih v oziru na zemljišča, kako je delati z njimi in uživati jih ali pa pridelke z njih spravljati, bodo, kjer ne bi bilo uporabiti občne kazenske postave, politična oblastva kaznila v novcih od 5 do 200 gld. ali z zaporom od enega do 40 dní, pri čemer je moči tudi izreči, da so proti redu zadobljeni ali spravljani pridelki po vsem ali deloma zapadli.

Pri prestopkih, s katerimi je združena kaka znamenita kvara (škoda), sme se globa do 500 gld. in kazen zavora do na tri mesece povišati ter ob enem sodba izreči, ne samo da so pridelki, kakor je bilo omenjeno, zapadli, nego tudi, da je izgubljena oblast, spravljati jih.

V slučaju neplačevitosti treba je globe premeniti v zapor, in to globe do 5 gld. v zapor na 24 ur a večje globe po primeri, da se na vsakih 5 gld. šteje po 24 ur zavora, vendar ne čez tri mesece vsega.

Globe in zapadle pridelke, odnosno iztržnino za nje, ko se prodadó, treba je uporabljati v vzdrževanje naprav in do uporabe naj jih upravlja politično oblastvo.

§. 23.

Minister poljedelstva sme v porazumu z ministrom notranjih reči uradna dela, ki so v tej postavi odkazana političnemu okrajnemu in deželnemu oblastvu, z razlokami vred, vendar brez kazenske in izvršujoče oblasti, preizročiti posebnim pomestnim (lokalnim) in odnosno deželnim komisijam, ter ukazoma njihovo poslovanje urediti.

Deželno komisijo moči je postaviti tudi za tega delj, da poizveduje, na katerih mestih ali krajih bi bilo kako podjetje v zmislu te postave neogibno potrebno ali zaželeno, ter pripravne poskrbe v izvedenje takega podjetja pri državni upravi, deželi ali drugih udeležencih sprožuje. V ta namen naj se komisija vsekakor tedaj postavi, kadar deželni zbor sklene postaviti jo, ter v to potrebna sredstva dovoli.

Takisto naj se tudi postavi deželna komisija, kadar gre za izvršitev znamenitih ali mnogoštevilnih podjetij te vrste.

Prej omenjene komisije imajo oblast, v opravo uradnih del, ki so jim izročena, zahtevati potrebno podporo sè strani občinskih županov in političnih oblastev.

Kadar je gledé nekih stanovitih podjetij potrebno, da bi različne deželne komisije sporazumno postopale, naj minister poljedelstva ukrene primerna ukaza, da se porazum bodi po pismenem poti, bodi po vkupnem posvetovanji udeleženih komisij ali njihovih poslancev doseže.

§ 24.

Deželna komisija naj pod predsedstvom deželnega poglavarja ali namestnika, ki ga določi državna uprava, sestoji:

1. iz administrativnih in tehničnih organov državne uprave in iz drugih údov, ki jih državna uprava pokliče;
2. iz údov, ki jih deželni odbor v komisijo pošlje;
3. iz údov, ki jih odbere deželni zemljedelski svèt ali kjer takega ní, kmetijsko ali gozdarsko društvo, katero minister poljedelstva za to pozove.

Ako se podjetje dotika kake železnice, treba je deželno komisijo pomnožiti z zastopnikom c. kr. glavnega nadzorstva železnic, katerega trgovinski minister določi.

Pomestne (lokalne) komisije naj deželni poglavar za vsak slučaj posebej sestavlja takó, kakor dotični razmeri nanesó.

§. 25.

V kolikor se ta postava uporabi pri izvajanju naredeb v §. 3 postave od 13. marcija 1883 (Drž. zak. št. 31), o podporščinah iz državnih sredstev deželi tirolski vsled povodnji v letu 1882, na misel vzetih, službuje v §. 8 one postave omenjena deželna komisija tudi kot deželna komisija v zmislu pričujoče postave, pod tem pridržkom, da jo bode v slučaji, ki je povedan v §. 24, pomnožiti z enim zastopnikom c. kr. glavnega nadzorstva železnic.

§. 26.

Zvršitev te postave naročena je Mojim ministrom za poljedelstvo, notranje reči, trgovino in pravosodje.

Na Dnnaji, dne 30. junija 1884.

Franc Jožef s. r.

Taaffe s. r.

Falkenhayn s. r.

Pino s. r.

Pražák s. r.

118.**Ukaz ministerstev za finance in trgovino od 5. julija 1884,
o nekih premenah v uredbi isterskih colnij.**

C. kr. pristanska podružnica (ekspozitura) s colno službo v Plominu se je premenila v colno podružnico s pristansko službo, Moščenški c. kr. colni podružnici s pristansko službo podelile so se oblasti c. kr. male colnije II. razreda in v Njivicah (Puljskega uradnega okraja) ustanovila se je c. kr. colna podružnica.

Oblasti gledé prejemanja cola pri colnih podružnicah v Plominu in Njivicah so enake oblastim, kakeršne sploh pristojé drugim isterskim colnim podružnicam po kazalu c. kr. colnij (carinskih uradov) in oblasti istih (Drž. zak. od l. 1883 št. 10).

Dunajewski s. r.**Pino** s. r.**119.****Ukaz ministerstva za notranje reči od 15. julija 1884,**

o razdelitvi Karlinskega političnega uradnega okraja na Českem, po tem o ustanovitvi novega okrajnega glavarstva v mestu „Kraljevski vinogradi“ in istodobni opustitvi okrajnega glavarstva v Polni.

Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo blagovolilo je z Najvišjo odloko od 24. marcija t. l. po deloviti premeni upravstvene razdelitve kraljevine česke, razglašene z ukazom ministra notranjih reči od 10. julija 1868 (Drž. zak. št. 101) razdelbo zdanjega političnega uradnega okraja Karlinskega na dva politična okraja: Karlinski in Kraljevsko-Vinogradski, po tem ustanovitev novega okrajnega glavarstva v mestu: Kraljevski Vinogradi, pri istodobnem opuščeni okrajnega glavarstva v Polni, najmilostiveje odobriti takó, da sodna okraja Karlinski in Brandiski ostaneta v Karlinskem političnem okraju in da bosta sodna okraja Kraljevski Vinogradi in Ilovski (Eule) sestavljala politični okraj Kraljevski Vinogradi, a da se od opuščene okrajnega glavarstva Polenskega sodna okraja Polna in Stekna odkažeta okrajnemu glavarstvu v Nemškem Brodu a sodni okraj Pribislavski Hoteborskemu okrajnemu glavarstvu.

Okrajno glavarstvo v Kraljevskih Vinogradih naj svoje uradno delovanje dne 1. oktobra 1884 začne in okrajno glavarstvo v Polni s koncem meseca septembra 1884 delovati preстане.

Taaffe s. r.

